

Sacerdos Aut Sanctus Aut Reprobus

Dufrène, Maximilian

Augustæ Vindelicorum, 1743

Caput. 5. Diluuntur nonnullæ objectiones contra eam, quam hucusque asseruimus, Divini Amoris hilaritatem, & fiduciam, ex Dei Reverentia ac timore, criminúmque admissorum memoria petitæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60483](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60483)

(*Esther c. 14.*) Da mihi fiduciam, Domine Rex Deorum. (*Pf. 4.*) In pace, in id ipsum dormiam, & requiescam: quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me. (*Bern. serm. 6. in fest. om. sanct.*) Singulariter, inquam, in spe: non jam inter spem, & timorem, ubi prius, non sine solitudine, & anxietate plurima fluctuabam.

CAPUT V.

Diluuntur nonnullæ objectiones contra eam, quam hucusque asseruimus, divini amoris hilaritatem, & fiduciam, ex DEI reverentia, ac timore, criminumque admissorum memoria
petita.

Docet D. Thomas, (*2. 2. q. 183. a. 2.*) Quemadmodum perfectio, quæ in DEO est unica, & simplex, reperiri in rebus creatis nequit, nisi particulatim divisa; sic sanctitatem, quæ in Christo simul tota colligitur, ab eo, quasi capite Ecclesiæ, per diversas, & peculiare derivationes in electos, veluti in membra diffundi, secundum hanc scilicet partem in unum, & secundum alias in alios. Qui tamen, etiamsi inter se differentes unum omnes corpus constituent, eodemque spiritu animantur: juxta illud Apostoli effatum, (*1. Ad Cor. 6. 7.*) Unusquisque proprium donum habet ex DEO, alius quidem sic, alius verò sic. Hæc omnia autem

operatur unus , atque idem spiritus , dividens singulis , prout vult. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus , omnia autem membra non eundem actum habent ; ita multi unum corpus sumus in Christo. Atque ex hac in DEI famulis caelestium donorum , & instinctuum diversitate evenit ; ut , cum aliud alij pie vivendi iter ineant , prout à divino spiritu huc , vel illuc aguntur ; proprium quemdam Ecclesia in singulis confessorum Pontificum sanctitatis characterem agnoscat , de unoquoque eorum pronuntians : *Non est inventus similis illi.* Quod , quamvis & divinae gratiae ad diversa aliorum , aliorumque ingenia se accomodantis suavitati conveniat , & ad majorem Ecclesiae pulchritudinem faciat , cuius inde corpus tantò plus symmetriae , & concinnitatis praefert , quantò ex partibus magis variis componitur ; non minimum tamen perturbationis excitare in quibusdam spiritualis vitae tironibus solet. Cum enim tam multos diversis à suo tramitibus contendere ad perfectionem videant ; vel dubitare incipiunt , rectusne ille sit , quem sibi delegerunt , vel non contenti illum probare , ceteros omnes pravitatis condemnant : nequaquam audientes Apostolum : qui & ad primi erroris correctionem praecipit , (tanquam rem ubique inculcari à se solitam , sicut in omnibus Ecclesiis doceo) unumquemque , sicut DEUS vocavit , ita ambulare ; (Ad Cor. 1. 6. 7.) & posteriori occursurus commendat ,
ut

ut is , qui manducat , non manducantem non
 spernat ; & qui non manducat , manducantem
 non judicet. *Unusquisque in suo sensu abundet.*
 (*Ad Rom. 14.*) Addens , eum , qui secus
 faxit , similiter delirare , ac si membrum ali-
 quod corporis seu inquietaretur , quòd cæ-
 terorum actus minimè exerceat ; seu cæte-
 ra , quòd suis actibus non fungantur , de-
 spiceret. Jam verò , sicut de aliis spiritua-
 lis vitæ institutis diversi sunt diversorum ho-
 minum sensus , nonnullis exempli gratiâ ad
 rigorem , & nonnullis ad lenitatem propen-
 dentibus : his contemplativam , illis acti-
 vam præhabentibus vitam ; & aliis solitudi-
 nem , aliis verò spiritualement proximorum cul-
 turam potiore ducentibus ; sic in re , de qua
 disputamus , non una omnium est opinio ,
 & sententia : sed non pauci facilè erunt ,
 qui , cùm per meros sanctæ mœstitiæ , pa-
 vidæque humilitatis affectus DEO servire
 instituerint , haut satis habeant , suis hisce
 piis studiis ipsi vacare ; sed familiarem alio-
 rum cum DEO consuetudinem improban-
 dam putent , vitiòque , & crimini vertant.
 Quorum objectiones , etiamsi perpensis cau-
 tionibus , quas illi confidentiæ , & familia-
 ritati superiùs nos adjecimus , permovere
 prudentum virorum animos nequeant ; ni-
 hilominus , quo & nonnullarum hac in ma-
 teria locutionum ambiguitas distinguatur ,
 & illæ ipsæ cautiones uberiùs declarentur ;

libet eas hîc in medium afferre, & proprio unamquamque responso diluere.

2. Primò itaque objicitur, familiarem cum DEO necessitudinem parùm consentaneam infinitæ illius excellentiæ, nostræque vilitatis cognitioni videri. Hæc enim duo quisquis ritè intelligat, præque oculis habeat, fieri minimè poterit, ut coram DEO aliter, quàm tremebundus, & vultu terræ appresso consistat, indignum omnino existimans, qui coram tanto Domino vel mutire, nedum familiariter, & filii ritu conversari audeat. Nam, si terrenum quempiam Regem allocuturi, illius, esto humanæ duntaxat magnitudinis respectu ità sæpe confundimur, ut spiritus penè nos deficiat, & vix pauca singultim verba nos promere sinat; quantò plus terroris, ac perturbationis ab infinita supremi Regum Regis, Dominique Dominantium Majestate in nobis excitari æquum sit? Sed, qui hunc in modum differit, DEum utique contemplari deberet, non qualis solummodo naturâ suâ est, nempe ut creatæ totius universitatis Creatorem, ac Dominum; sed qualis etiam gratuita, & ineffabili benignitate esse voluit, nempe ut nostrum amicum, & Patrem. Hoc enim pacto illum intuens, perquam facilè agnoscet, posse nos salvâ prorsus reverentiâ, quam prior illius titulus exigit, familiaritate uti, quam permittit posterior. Huic ergo distinctioni inhærens, fateor, igna-
rum

rum omnino infinitæ DEI magnitudinis, debitæque tanto Principi à nobis reverentiæ futurum, qui nullo invitante, sed solis privati sui arbitrij, suorumque meritorum auspiciis, quantulamcunque familiariter cum eo agendi authoritatem sibi usurparet. Nego tamen, hujusmodi notam mereri, qui, cum suam cæteroqui indignitatem agnoscat, & palàm profiteatur; sic tamen conversari cum cælesti suo Domino audet, benignissimis illius invitamentis provocatus, & spiritali fructu illectus, quem indè relaturum se sperat. Quemadmodum etiam nemo dici temerarius meretur, quia post institutum à Christo Domino Evcharistiæ Sacramentum eum ibi reverà præsentem intra ipsum os sumere, & cibi instar deglutire nullo metuat. Quo familiaritatis inter mortales amicos nunquam auditæ, si per se ipsum, suoque duntaxat arbitratu progredieretur, nemo esset, quin eum intolerabilis arrogantia, impudentiæque damnaret.

3. Utque id clariùs perspiciatur, fingamus, à potentissimo quopiam Rege tenuis fortunæ puellam in thalami sui consortium assumi, veluti Esther ab Assuero fuisse olim assumpta in sacris literis legitur. Quæro, num illa tam sublimi connubio dignata erga Regem maritum meram famulæ submissionem, an proprios itidem sponsæ affectus, & mores debeat præferre? Omnes certè respondebunt, par quidem esse, ut

talis puella perpetuam nativæ suæ humilitatis apud se memoriam retineat, uniusque Regis benignitati novam suam conditionem acceptam referat, nunquam audens illi parem se credere: sed non ideo etiam convenire, ut nunquam erga ipsum eos promat amoris intimi, & familiaris actus, qui ad recentem statum suum pertinent. Imò tantum id à vero abest, ut, si illa tali pacto se gereret, nunquam ad mariti faciem oculos tollens, neque cum eo, nisi tremebunda, colloqui audens; haud quaquam hic sanè pavidam, submissamque id genus consuetudinem ferre posset: sed cum stomacho ei diceret, ego sponsam mihi te ascivi, ut talis re ipsa esses. Si vellem, ut famulæ ritu mecum ageres, in eo, quem fortita nascendo es, humili, abjectoque statu te reliquissem. Atqui talis omnino res nostra est, maximus universitatis totius dominator ex miro quodam gratuita benignitatis suæ impulsu animas nostras elegit sibi in sponsas. (*Os. 2.*) *Sponsabo te mihi in sempiternum*: in amicas, (*Joa. 15.*) *Vos autem dixi amicos*: in filias, (*2. ad Cor. 6.*) *Ero vobis in Patrem, & vos eritis mihi in filios, & filias*, dicit Dominus omnipotens. Quid ergo faciendum homini est tam prodigialiter amato, & supra se evecto? Admirari profectò debet eximiam Conditoris sui bonitatem, indignissimum se illa profiteri, quæ par est, interiori veneratione caelestem ami-

mi

micum, & parentem prosequi, summâque diligentia cavere, ne quid faciat, vel dicat, unde offendi is possit. Sed cur, quælo, unâ cum hujusmodi affectibus nativæ conditionis suæ propriis non eos quoque debet conjungere, quos nova supernaturalis dignitas suggerit? Debet profectò, si quid sanctis Bernardo, & Petro Chrysologo credimus. Quorum prior itâ esse nos humiles vult, ut nostræ vilitatis cognitio divinæ bonitatis sensum in nobis non opprimat, ut hæc illius verba testantur, (*Serm. 11. in Cant.*) *Et vos igitur, si de vobis in humilitate sentitis, sentite etiam de DEO in bonitate.* Alter verò, DEI benignitatem admirans injubendo, ut orantes Patrem se nuncuparemus: *Accedamus, inquit, filioli, quo vocat charitas, trahit amor, invitat affectio. DEum Patrem viscera sentiant, vox personet, spiritus clamet: & totum, quod est in nobis, respondeat gratiæ, non timori. Quia, qui judicem mutavit in Patrem, amari voluit, non timeri. Ipse jubet dicere, ut dignatio donantis sit, non temeritas presumentis.* (*Serm. 61. & 69.*)

4. Dicat ergo intra se vir spiritualis, ego longissimè ab eo absûm, ut merear vel servus DEI esse, nedum amicus, & filius. Sed, quoniam pro sua ille incomparabili bonitate dignatus est, me in amicum, & filium cooptare, gaudetque, ut talem me geram, & sine ulla servili trepidatione familiariter secum agam, cur tam eximiis il-

lius muneribus nuntium remittam? Humilitatisne studio? At huic plenè satisfacit, qui divina liberalitate indignum se existimat: qualem ego nihilominus me existimo, quàm si illius me usu, & fructu abdicarem. Quandoquidem igitur neque justa suppetit ratio, quæ ad illius repudium impellat; & spiritualis utilitas, quam indè percipio, suadet eam ultro oblatam admittere; humiliter quidem, sed gratus, liberèque simul ea utar: accedens filii more ad supremum illum Dominum qui ex infimæ notæ mancipio talem sibi esse me voluit, cùmque eo, quasi cum Patre indulgentissimo agens. *Est enim stultitia* (ceu aliam in rem à Dionysio Syracusano pronuntiatum est) *à quo bona precemur; ab eo porrigente nolle sumere.* (Cic. L. 3. de Nat. Deor.) Atque hoc pacto in quotidiana cum DEO consuetudine temperari invicem reverentia, & familiaritas quoterunt: adeò ut & illa confidens & hæc humilis sit, nec aut prior alterius jucunditatem minuatur; aut altera prioris æquitati officiat: sed, quisquis conversatur cum DEO, eum summi instar Domini, & fidissimi simul amici respiciat: duo illa in se copulans diversa cognomina, quibus in Alexandri Macedonis Regia distinguebantur Ephestion, & Craterus: ille scilicet tanquam Alexandri, hic verò, tanquam Regis amicus. (*Plut. in Alex.*)

5. Neque aliam profectò dicendum est rationem fuisse , qua cum DEO filio maxima Virgo illius Parens agebat. Quamvis nempe illum immensò intervallò superiorem se agnosceret , & quanta nemo alius mortalium veneratione prosequeretur ; non tamen propterea omittebat matris ritus , atque jura usurpare , amplectendo , suaviano , deque illo etiam amicè interdum ex postulando , (Luc. 2.) *Fili , quid fecisti nobis sic ?* Neque dicas , alios esse agendi mores , qui matri , & alios , qui servis conveniant. Quantacunque enim foret Deiparæ inter reliquos mortales universos præstantia ; infinitè tamen , hoc est nihilo pene , quàm nos minùs à suo divino filio excedebatur , multoque , quàm nos clariùs , ac penitiùs suam præ illo abjectionem compertam habebat. Quare , si tota hæc cognitio , & summa indè proveniens reverentia nequaquam impedimento illi fuit , quominùs materna erga filium confidentiâ , & familiaritate uteretur ; neque ulla itèm divinæ magnitudinis , nostræque præ illa humilitatis consideratio aditum nobis præcludet , jucundè fidentèrque conversandi cum DEO , tanquam cum amantissimo Patre : sed salvâ reverentiâ , & submissione ipsi debitâ , filiorum more alloqui , eique adstare poterimus : non aliam habentes confidentiæ hujus causam , nisi beneficentissimam voluntatem , qua in liberorum sortem , & jura adoptati
su-

sumus : quemadmodum non alia DEI paræ Virgini maternæ authoritatis , & familiaris cum divino suo filio consuetudinis ratio erat, nisi gratuita , & singularis electio , qua eam ipse genitricem sibi esse voluerat. In summa , uti temeritatis , superbiæque esset, si palustris stagni humor naturalem suum locum dedignans , conaretur sua sponte cœlum versus eniti ; ità docilitatis , & obsequii , quod solaribus radiis in vaporem attenuatus eò rapi se sinat. Cerne illum (ait Augustinus) in Lucæ Evangelio juvenem prodigum. Dum paterna domo extorris nihil præter infelicem suum statum considerat ; vel mercenarius esse apud patrem non renuit , (c. 15.) *Iho ad Patrem meum , & dicam ei : pater , peccavi in cœlum , & coram te : jam non sum dignus vocari filius tuus. Fac me , sicut unum de mercenariis tuis.* Sed observata mox benignitate , qua exceptus ab eo fuerat , satis habet suam tantummodo culpam , & indignitatem fateri : *Pater peccavi in cœlum , & coram te : jam non sum dignus vocari filius :* neque ullum porrò verbum de mercenarii conditione subjungit , *dum panem non haberet* (verba sunt sancti Doctoris) *vel mercenarius esse cupiebat : quod post Patris osculum generosissimè jam dedignatur.* (L. 2. Qu. Evang. 9. 33.)

6. Secunda oppositio indè sumitur, quòd jucundus & familiaris alicujus personæ amor nequit cum ejusdem timore , veluti cum affe-

affectu sibi naturaliter adversario componi. Quare familiare hoc divini amoris genus in spiritualium virorum animis inferere penitus velle, idem prorsus videtur, ac timorem Domini ab iisdem exturbatum ire: sacrarumque Literarum authoritati contradicere, ubi sanctus hic timor omnibus universè præcipitur: ut in eo Psalmi 33. versiculo, *timete Dominum omnes sancti ejus*: neque ità, ut obiter duntaxat, & ad breve tempus concipiatur illius timor, sed firmissimas ut radices in animo gerat, sitque, qualis Psalmo 18. describitur: *Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi*. Talis quorundam argumentatio est: sed nullam profectò vim habens, nisi ex perperam usurpato illius timoris Domini sensu, quem Spiritus sanctus in prædictis, aliisque sacrarum voluminum locis commendat. Quapropter ad illius aperiendam vanitatem nulla re alia opus mihi fuerit, nisi ut nonnullas circa naturam timoris, quàm generatim sumpti, quàm divini propositiones explanem: quibus rite intellectis, ea per se ipsam concidet, utpote ne illam quidem veri speciem retinens, qua una imprudentiorum animis fucum facit.

7. Sciendum itaque primò est, timorem in genuino sensu acceptum, prout nempe certa, & peculiaris quædam affectio est, nihil esse aliud, nisi anxietatem, & perturbationem excitari in animo solitam, quo-

ties

ties mali gravis, proximèque impendentis, nec facile evitabilis species menti objicitur: ut cum violentus terræ motus domum, ubi degimus, quatit; vel hostis districto ense in nos irruit. Unde apparet, in representatione mali possibilis quidem contingere, sed nec proximi, nec vitatu ardui haud posse verum ejus timorem, turbulentum nempe animi motum, sed quietam aliquam potiùs animæ affectionem, putà simplex odium, vel averſationem oriri. Observandum præterea est, non malum duntaxat ipsum, sed & personam illius auctorem timeri: quæ ideo ab homine eam sic timente amari non solet, juxta illum, à præcipuis tribus Philosophiæ Magistris, Aristotele, Seneca, & Tullio conceptum unanimi sensu & iisdem penè verbis effatu: *Nemo amat, quem metuit.* (Arist. L. 2. Rhet. c. 4. Sen. L. 4. de Benef. c. 19. Cic. de Amic.) Quin imò nedum non amari, sed & odio eum haberi, qui tanquam mali auctor timeatur, tum Cicero, tum D. Thomas testantur: (L. 2. de Off. 1. 2. qu. 43. a. 1.) Quare timor DEI, prout nostra punientis delicta, si justum prætergrediatur modum, adeò ut plus oderit, próque majori habeat malo pœnam, quàm culpam; quasi affectus DEI, & divinæ justitiæ odium includens à D. Augustino damnatur: siquidem qui ita metuit, *mallet non esse justitiam, peccata prohibentem, & punientem.* *Etsi mallet justitiam non*

non esse ; quis dubitaverit , quòd eam si posset , auferret ? (*Epist. 143. ad Anast.*) Et Plutarchus ejusmodi Deorum timorem , quem superstitionis nomine exprimit , ipsamet impietate , seu Deorum inficiatione pejorem existimat. (*de Superst.*) illa enim (nempe impietas (*bonum suum non agnoscit.*) Hac (scilicet superstitio) bonum pro malo ducit , nunquam miserior , quàm cum de Diis cogitat. Impius igitur nullos esse Deos credit : superstitiosus verò nullos esse cupit. Præsertim quòd ex præpostero hoc metu solet non raro ad ipsammet impietatem transiri. Dum quis nempe non vult vitiosas cupiditates suas inhibere ; neque potest assiduos divinæ ultionis terrores ferre ; facillimè eò progreditur , ut vel nullum esse divinum Numen in rerum universitate ; vel si aliquod est , nullam ab eo geri humanarum rerum curam sibi persuadeat. Tertiò animadvertere oportet , timoris vocabulum præter primariam suam significationem , quam paulò antè exposui , secundùm plures alias ipsi peregrinas , & minùs proprias solere ab hominibus vulgò usurpari. Sæpe enim adhibetur vel pro reverentia erga eos , qui magnam sese ulciscendi , si offendantur , vim habent ; vel pro averfatione alicujus mali , esto in præsens remoti , ac merè possibilis ; vel pro sollicitudine , & cura declinandi , quæ impendere possunt discrimina. Quorum affectuum nullus verus , & proprius timor

timor

timor est: neque seu animum inquietat concepti à se mali imagine, seu amorem personæ imminuit, à qua illud possit inferri: prout exemplo est magni alicujus Principis filius: qui cum noverit se à Patre, si perduellis ei fiat, severè, gravitérque plectendum; dici potest in sensu minùs proprio tum patrem, tum perduellionis pœnam timere: quatenus & illum ob supremam puniendorum fontium potestatem peculiari reverentia prosequitur; & deliberatum in animo habet, hanc nunquam promereri velle. Sed, quia nullum ei proximè imminens malum obicitur, nihil etiam seu perturbationis concipit, seu de consueta erga patrem confidentia, & charitate diminuit. Qui effectus in illius animo sequerentur, si perduellionis pœnam commertus, eamque ut jamjam impendentem sibi repræsentans, vero, proprioque afficeretur tum illius, tum patris timore.

8. Quod verò speciatim ad timorem Dei attinet, tria in eo quoque advertenda occurrunt. Et primò quidem fieri non posse, ut DEUS, qui purissimum bonum est, obiectum timoris sit, ratione sui ipsius, sed alicujus tantum mali respectu, quod nobis provenire ex eo queat, pœnarum videlicet, quibus nostra crimina ulciscitur: cum nullum, præter has, malum sit, cujus propria, & vera esse causa ille possit. Secundò, DEI timorem solere aliquando in
latiori

latiori sensu accipi pro timore peccati; quatenus hoc aliquo pacto DEum respicit. Secundum quam ampliorem significationem solent illum Theologi in *filialem*, & *servilem* dividere, intelligentes cum S. Augustino pro timore filiali horrorem peccati, prout hoc est aliquod malum DEI, nempe ejus injuria, & offensio; pro servili verò horrorem ejusdem, prout est malum nostrum respectu vel pœnarum, quas à divina justitia meretur; vel deformitatis, quam secum animo infert. *Timor castus est*, (sic Augustinus) *quo filij timent offensam patris; servilis, quo timent pœnam.* (in Ps. 18. vide Suar. de spe Disp. 1. sect. 4.) Quos inter duos timores, licet primus nobilitatis prærogativa antecel- lat, utpote qui ad charitatem Theologicam spectat, ejusque propria exercitatio est; fatendum tamen cum Tridentina Synodo est, alterum quoque virtutis laudem mere- ri. Quod si reprehensum aliquando à san- ctis Patribus legimus, non quemcunque ibi timorem pœnæ, sed eum solummodo de- bemus intelligere, qui recti modum tran- siliens, gravius malum esse pœnam censet, quàm culpam, adeò ut actum hunc volun- tatis contineat, si pœna abforet, susdèque culpam haberem. Tertiò notari hìc oportet, sacras literas, dum timorem Domini commendant, non semper improprio illum sensu usurpare, nimirum pro ægritudine, ac perturbatione animi, quæ ex mali pro-
T
xime

ximè instantis, nec facile evadendi objectu consequitur; sed crebrò, imò & fors sæpiùs vel pro sensu admirationis, reverentiæ, & obsequii erga infinitam DEI magnitudinem; vel pro efficaci voluntate, atque studio, cavendi omnem tam potentis Domini offensam.

9. Demonstratur id primò illis Ecclesiastici verbis, quæ sanctum hunc timorem describunt, tanquam omni anxietate vacuum, imò etiam jucundum, atque hilarem. (c. 1.) *Timor Domini gloria, & gloriatio, & latitia, & corona exultationis. Timor Domini delectabit cor, & dabit latitiam, & gaudium.* Confirmatur præterea, quia si nihil ille aliud significaret, nisi ægritudinem, angorémque animi, vel DEum sibi infensum, vel se in gravi, atque proximo peccandi discrimine concipientis: neutiquam timoris Domini capax Christus fuisset, minimèque eundem admittere beatorum Cœlitum animi possent: cùm tamen & de illo prædixerit Isaias, (c. 1.) *Repletum iri spiritu timoris Domini;* & horum timorem Regius Propheta, *in saculum saculi permansurum,* (Ps. 18.) testatur. Qui amabò timores à D. Thoma, (1. 2. qu. 67. a. 4. & 3. p. qu. 7. a. 6.) pro illo humilis erga DEum reverentiæ, & submissionis spiritu accipiuntur, qui & perfectissimus in Christo Domino fuit, & in beatis cœli civibus perpetuus vigebit. Confirmatur rursus: quia si spiritus sanctus
DE.

DEum ab omnibus quovis pacto, & in proprio hujus vocabuli sensu timeri juberet; nullus esset, utcunque anxius, & turbulentus DEI timor, quem honestè possemus defugere. Et tamen sanctissimi viri Job, atque Jeremias DEum deprecantur, ut à suo timore se eximat: (*Job. 13. Jer. 17.*) *formido tua non me terreat. Non sis tu mihi formidini*: Magnúsque Gentium Doctor sibi, & Timotheo gratulatur, quòd *non dederit eis Dominus spiritum timoris, sed spiritum virtutis & delectationis.* (*Ep. 2. c. 1.*) Confirmatur postremò, quia, ut omnes DEum propriè, & genuina hujus verbi significatione pertimescerent; necesse utique esset, ut se ipsos mente conciperent, tanquam vel admodum probabiliter illius inimicitiam gravi culpa promeritos, vel in præsentì constitutos, nec facilè superabili eam cavendi periculo. Nam alioquin, deficiente mali terribilis proximitate, necessaria simul deficeret ad id genus timoris conditio. Atqui, esto quàm plurimi solutioris vitæ homines possint justè, & perfacilè tales sese sibi cogitando exhibere; alii tamen permulti, ceu seduli Christianæ perfectionis cultores, nullam certè habent idoneam idem concipiendi causam: ideòque, etsi maximè conarentur, hujusmodi de se imagines in mente formare; nescio, an id posset revera, seriòque ipsis succedere: cùm talium malorum nihil in se queant, nisi meram possibilitatem ag-

noscere ; quæ , ut cuilibet patet , neutiquam sufficit , ut illos in proximo constituat eorum discrimine , veróque propterea crucientur timore : quemadmodum , licet cuiusvis hominum in singula momenta supervenire mors possit ; nemo tamen est , qui propter hanc possibilitatē eo continenter angatur mortis timore , quo angitur consuevit , cum extraordinarii cujuscumque eventus , puta terræ motus aut tempestatis causâ , eam non solum ut possibilem , sed ut è proximo quoque impendentem animo prospicit . Adde , quod (ut de criminis in futurum committendi timore aliquid speciatim subjiciam) malum culpæ , cum ab omnibus pro suo arbitratu vitari & à DEI servis facile etiam vitari queat , juxta Angelici Doctoris sententiam , (1. 2. qu. 42. a. 3.) *Non habet propriè rationem terribilis* : neque communiter verum timorem , sed simplicis odii , vel fugæ affectum cedere in piorum animis solet . Qui virorum propterea , ubi vel dæmonis tentatio , vel naturæ instinctus ad peccandum sollicitat ; propositam quidem sibi culpam toto animo averfantur , néve assensum ei præbeant , sedulo cavent : cæterum , si sanæ mentis sint , & à superstitionis morbo integræ , haudquaquam eas interim cordis angustias , perturbationesque & inquietudines sentiunt ; quas experiri solet , qui in præsentibus , dubioque admodum discrimine , vel tecti supra caput nutantis , vel tauri ex adverso irruen-

ruentis versatur. Quin imò, posteaquã auxiliare Dei Numen suis met viribus divisi implorârunt: *omnẽ solitudinẽ suam projicientes in eum*, nihilque dubitantes, quin à præsentis discrimine eos vindicaturus sit, sub potentissimo illius patrocínio hilari cum securitate, & fiducia conquiescunt.

10. Quæ cum ita se habeant, palàm omnibus faciunt, duo esse timoris Domini genera: unum quidem inquietum, & anxium, quo lethalis culpæ rei percelluntur ob gravissimum, & assiduè sibi impendens divinæ ultionis discrimen: quòdque veluti non omnibus indiscriminatim, sed solis mortifero crimine obstrictis convenit; sic neque aliis, quàm his, justè suaderi, ac præcipi potest. Alterum verò pacificum, & tranquillum, prout nempe est affectus, quo fidelis DEO anima infinitum illius esse admiratur; coram illo se instar nihili despicit, & quamcunque ejus offensam summè abominatur: quod genus timoris, ut quemlibet etiam sanctissimum hominem decet, quantòque vehementius ab unoquoque concipitur, tantò sanctiorem eum reddit; sic unum commendatum est omnibus eo Davidis versiculo: *Timete Dominum omnes sancti ejus*. Unde postremò nihil negotii superest, in allata superiùs adversariorum objectione solvenda. Respondetur enim DEI servos posse hoc secundo timore contentos (qui solus ipsis congruit, & jucundè, amiceque cum DEO familiaritati minimè op-

ponitur) primum illum inquietum ac turbidum, qui & nulla ratione ad fideles DEI famulos spectat, & plus ipsis impediendi, quàm opis in divino famulatu afferret, non imminutâ mandatorum spiritûs sancti observantiâ missum facere: imò meliùs quoque, ac prudentiùs facturos, si conentur suo è corde illum abigere: ut eundem divina charitas ex animabus sibi deditis abigit: quæ D. Augustino affirmante, (*tr. 9. in Ep. Joan.*) *Cùm cœperit habitare, pellitur timor, qui ei preparaverit locum, quantum enim illa crescit, ille decrescit. Major charitas, minor timor: minor charitas, major timor.* Ubi rectè observat D. Bonaventura (*apud Suar. de spe disp. 1. sect. 4. n. 17.*) Divinam charitatem timori Domini adversari, non quâ bonus hic est, nimirum, prout facit, ut peccata vitemus; sed solùm quâ est imperfectus, nimirum, prout facit, ut ea trepidè, anxieque vitemus: atque ita posteriorem hanc qualitatem ab eo tollere, ut primam tueatur atque augeat: perficiendo illum secundùm id, quod continet boni, & purificando secundùm id, quod admistû habet imperfecti: adeò ut efficacissima quidem, sed minimè inquieta remaneat divinæ offensionis fuga. Paucis: divinus timor non semper in sacris Paginis denotat perturbationem animi propter grave supplicium, quod à DEO immineat: sed plerumque accipitur pro sensu intimæ venerationis erga summum DEI Numen; vel

vel pro enixa voluntate , atque cura cujuslibet illius offensionis cavendæ. Quo in posteriori sensu & aptior viris spiritualibus est , & familiarem cum DEO usum minime impedit. Nego itaque , à Vate Regio, ubi Sanctos omnes timere Dominum jussit , intellectū primi generis timorē fuisse , cujus ii capaces non sunt , sed posteriorem duntaxat , qui solus in iis habet locum : & nego consequenter , timorem universè in sacris Literis commendatum , vel amicè cum DEO consuetudini obstare , vel amica cum DEO consuetudine imminui.

II. Tertiò aliqui objiciunt , non debere hominem , qui DEum pluries gravi crimine offenderit , hujus improbitatis , quamdiu vivit , oblivisci : sed veluti ab omnibus sanctis Viris factitatum accepimus , eam semper habere præ oculis , tum excitandæ , fovendæque humilitatis causâ ; tum , ut commissa olim maleficia perpetim deslens , ab iisdem porrò iterandis sit tutior. Hanc verò objectorum tam tristium jugem memoriam , quique ex ea consequi solent , mœstitiæ , pudoris , & confusionis affectus nimiùm quàm dissidere à jucunda , & familiari conjunctione cum DEO. Quæ proinde nemini consentanea videtur , nisi animabus scelerum puris , & vitæ innocentiam illius usum promeritis. Sed neque hæc objectio quidquam nobis contrarium evincit. Esto quippe nullus ex DEI famulis perpe-

tuæ oblivioni mandare debeat, quæ adversus cœlestem suum Dominum scelera admittit, sed ea crebrò cum magna animi confusione recordari, & deflere; imò hæc recordatio, & confusio non eorum solummodo propria esse debet, qui in priore vita DEum pluries, gravitèrque offenderint, sed hominibus quoque, gravium criminum nesciis, circa quotidianas, & leviores suas noxas convenit; nego tamen adeò continenter faciendum hoc esse, ut DEI servus nulla re alia occupari debeat, quàm in considerandis, ac deflendis criminibus. Eratio, cur id negem, ex noxiis effectibus ducitur, qui ex jugi illa feralium objectorum meditatione, nec unquam interrupta dolendi, atque plorandi assiduitate tum in corpore, tum in anima existerent. In corpore quidem per vehementem cordis pressuram, atque inde consequentem motuum vitalium impeditionem; quos effectus à nulla perturbatione animi directiùs, quàm à tristitia produci, nullàmque aliam nocentiorrem hac esse hominum vitæ Doctor angelicus (1. 2. *quæst.* 37. *art.* 4.) tradit. In anima verò per consternationem, inertiam, torporem, & stupiditatem, qua hæc obrueretur, omni vigore, & alacritate amissa, quacum operari solet, ubi à lætitia incitatur. Quapropter Joannes Chrysostomus mœrorem assimilat unguento mordaci, & ad corroendum valido, quod si ulto diutiùs

tiùs ulceri infideat, exasperet illud potiùs, quàm sanet. (*L. 3. de Provid.*) Adeò est enim acer, atque efficax, ut etiam ope sua indigentibus, si plus temporis, quàm necesse est, immoretur; maximorum malorum causa sit. Quod & B. Paulus metuens, citò illum, postquam fecerat, quod suum est, auferri jussit, causámque protinus adjecit eam, ne fortè abundantiori tristitia absorbeat, qui huiusmodi est. Et S. Teresa (*In itinere Perf. c. 29.*) monet eos, qui ex peccatorum consideratione inquietari, & diffidentia contrahi sibi animum sentiunt, mentem indè ad jucundiora alia, divinæ nimirum erga nos charitatis objecta, quantum possint, avertere. Adde huc, quòd, licèt criminum patratorem memoria, quique ex ea provenit dolor, multas utilitates homini pariant; sunt tamen aliæ itidem sanctæ cogitationes, aliique pii affectus, & præsertim ad amorem DEI spectantes, unde non minùs, imò & ampliùs spiritualium fructuum percipere liceat: adjumenta nimirum, non ad solam humilitatem, atque scelerum fugam, sed ad strenuam quoque honestorum quorumvis operum exercitationem, ad rerum terrenarum contemptum, & ad DEI voluntatem in quavis re etiam minima implendam. Quamobrem (scribit D. Bernardus *serm. 11. in Cant*) suadeo vobis amicis meis, reflectere interdum pedem à molesta, & anxia recordatione viarum vestrarum, & evadere in itinera planiora serenioris

memoria beneficiorum DEI: ut, qui in vobis confundimini, ipsius intuitu respiretis. Et quidem necessarius dolor de peccatis, sed si non continuus. Sane interpoletur latiori recordatione divinæ benignitatis, ne fortè præ tristitia induretur cor. Ideo justus non continuè, sed tantùm in initio sermonis accusator est sui. Porro autem in DEI laudes extrema sermonis claudere consuevit. Idque ad eos potissimùm spectat, qui longo jam tempore exercitati sunt in meditanda peccati lethalis malitia, justùmque tantæ pestis horrorem fixum penitùs in animo habent, & omnes illius maculas piacularibus sinceræ pœnitentiæ lachrymis studuerunt in se ipsis eluere. Quippe his veterum delictorum memoria, & consideratio haud instar communis horologii esse debet, quod sonoro in singulas horas tinnitu sensum sui renovet: sed excitatorii potiùs horologii vice, quod, si quando in altiorem negligentiae somnum deciderint, vocaliùs insonans, ab ignavo illo torpore ad consuetam operandi sedulitatem eos revocet.

12. His itaque constitutis, ajo cum D. Thoma: pœnitentiam habitualem, seu pro-
pensionem ad odio habendum, & vitandum peccatum, debere esse in DEI servis continuam: (3. p. quæst. 83. art. 9.) ita ut nunquam aliquid contrarium pœnitentiæ faciant, per quod habitualis dispositio pœnitentis tollatur. Quantum verò ad pœnitentiam actualem, dico, utilissimum esse, ut suas quisque cul-
pas

pas crebrò in memoriam revocet, acrem in-
dè sensum doloris, & confusionis eliciens,
ea præsertim de causa, quòd illis perpetrando
cœlestem suum Patrem, ac Dominum
indignissimè offenderit. Addo nihilominus,
factu optimum fore, si, postquam aliquis
firmam satis in DEI gratia, & illius retinen-
dæ proposito stabilitatem nactus fuerit, adeò
ut à pluribus retrò annis nulla mordeatur
capitalis noxæ conscientia, plerumque oratio-
nis suæ tempus, in sanctissimo DEI amore
idoneis cogitationibus excitando, & jucun-
dis affectibus exercendo traducat: jam im-
mensam illius magnitudinem admirans, jam
ineffabilem erga nos charitatem meritis lau-
dibus celebrans, jam, quidquid rerum crea-
tarum in pretio haberi, & amari potest, præ
illo despiciens, nullique non terrenæ felici-
tati, atque gloriæ amicam cum eo conjun-
ctionem anteferens, jam optans in eo aman-
do semper amplius proficere, jam firmiter
statuens, totum illi se addicere, nec quid-
quam præter eum boni quærere. Quos
actus quisnam possit parvi facere, aut mi-
nùs tali homini utiles ducere, quàm conti-
nuum de antea actæ vitæ flagitiis mœrorem?
Præsertim quòd jucunda hæc divini amoris
exercitatio neque ipsam peccatorum memo-
riam: & detestationem excludit, quin po-
tius austero, & mordaci illius gustu inna-
tam sibi suavitatem quodammodo exacuit,
magis sensibilem reddit. Similiter ac ob-
ser-

fer.

servat Aristoteles, (*Prob. 9. sect. 13.*) nec quisquam non è vulgo experitur, ciborum suapte naturâ dulcium amabilitatem per nonnullam acidi saporis commistionem intendi potiùs, quàm minui. Et verò quemnam possit amans DEI anima suaviolem affectum concipere; quàm si ad cœlestem suum sponsum versa ei dicat: Itâne ô pulcherrime & amabilissime Deus! fieri potuit, ut ullum ego unquam creatum tibi objectum præferrem? Ah, mi benignissime Pater? quantò te indigniùs olim offendi, tantò esse posthac volo in te amando ferventior. Proh quàm mira, imò & omnem admirationem exuperans tua hæc est, maxime Universitatis Rector, bonitas, qua me ingratisimum servum, tibi que toties perduellem in filii, & amici loco habes. Certè omnes hi actus, & qui eorum similes possunt erga Deum concipi, manifestam admissorum criminum memoriam, & detestationem intra se continent: & tamen, quia non ibi tantummodo toti hærent, sed simul, præcipuè que DEI amabilitatem, ac præsentem suam cum ipso amicitiam respiciunt, usque adeò à diminuenda illius amoris suavitate absunt, ut vividiorum potiùs faciant, & sensibilem magis, comprobantes hoc pacto rectè D. Augustinum sensisse, dum scripsit: *Dulciores esse lacrymas orantium, quàm gaudia Theatrorum.* (*In Ps. 127.*)

13. Addat coronidem dictis, quod in Patrum

trum historia evenisse duobus Monachis pœnitentibus traditur. (*Rosw. de vit. Pat. l. 5. pag. 578.*) Diversis hi cellulis luendorum criminum causâ inclusi, annum traduxerant, pari in singulos dies utrique definitâ aquæ, & panis ad victum mensura. Ecce autem pœnitentiæ tempore jam expleto, reclusisque cellis mira in utriusque aspectu diversitas cerni: & hic quidem lurido, & exanguis vultu cadaveris speciem, ille vivido, & vernanti colore Angeli instar referre. Mira, inquam, diversitas, sed cujus causa non diu latuit. Cùm enim interrogati essent à Patribus, quidnam illius anni tempore meditati secum fuissent? respondit prior, præsentem sibi assiduè ante oculos mentis hæsisse miserrimum statum, in quo ante conversionem suam versabatur, tanto cum animi horrore ad ejusmodi imaginem, ut interior ægritudo in corporis quoque habitum redundaret. At contrâ alter pro suarum meditationum objecto ineffabilem se habuisse misericordiam retulit, qua à DEO in pristinum servitutis, & amicitia suæ gradum restitutus fuerat, unde continuam percipisset sincerissimæ voluptatis materiem. *DEO gratias referebam, qui eruit me de inquinamenti hujus mundi, & de futuri sæculi pœnis, & revocavit me ad hanc conversationem angelicam: & reminiscens DEI mei lætabar.* En hic duplicem pœnitentiam: utramque inimicam peccati; sed aliam dolendo, quòd in illud
in-

incidisset; aliam gaudendo, quòd ab illo emerfisset: utramque studiosam vitæ in melius mutandæ: sed aliam ex prioris statûs odio, aliam ex amore erga novum: aliam nullius rei memoriam, nisi suæ adversus DEUM malitiæ; aliam divinæ simul intentam erga se misericordiæ, ideóque mœstam aliam, aliam gaudentem. Quidnam de iis tibi Lector videtur? Utrámne præoptandam alteri existimas? Boni illi Patres, qui rei gestæ interfuerant, conclusêre: *Æqualis est amborum pœnitentia apud DEUM.* At tu, nî fallor, secundam potiozem mecûm censebis, vel hac ipsa de causa, quòd, cum minùs DEO accepta non sit, humanæ magis congruit naturæ: cujus nomine promulgavit Philosophus, quodvis objectum optabilius esse, si adjunctam delectationem habeat, quàm si ab ea disjungatur, & si purum à tristitia, quàm si infectum eâ sit, (3. Topic. c. 2.) *Idem eligibilius cum voluptate, quàm sine voluptate, & cum indolentia, quàm cum tristitia.* Præsertim quòd prima, si diu continuetur, nocere perquam graviter corpori juxtâ, & animo solet; hæc verò altera per omnem vitam prorogari sine ullo incommodo potest.

CA.